

Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
Instytut Prawa Cywilnego
Katedra Postępowania Cywilnego

JACEK KUDŁA

**JURYSDYKCJA KRAJOWA W SPRAWACH
DOTYCZĄCYCH UBEZPIECZEŃ WEDŁUG
ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU
EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1215/2012**

Rozprawa doktorska
napisana pod kierunkiem naukowym
prof. dr. hab. Karola Weitza (promotor)
i dr. Tadeusza Zembrzuskiego
(promotor pomocniczy)

Warszawa, styczeń 2018 r.

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WPROWADZENIE	13
ROZDZIAŁ 1. Stosunek ubezpieczenia – zagadnienia materialnoprawne	20
1.1. Konstrukcja stosunku ubezpieczenia	21
1.1.1. Wypadek ubezpieczeniowy i zdarzenie losowe	22
1.1.2. Przedmiot ochrony ubezpieczeniowej	23
1.1.3. Kwalifikacja prawna umowy ubezpieczenia i stosunku ubezpieczenia	23
1.1.4. Strony umowy ubezpieczenia i podmioty związane ze stosunkiem ubezpieczenia	34
1.1.4.1. Ubezpieczyciel	35
1.1.4.2. Ubezpieczający	37
1.1.4.3. Pozostałe podmioty w stosunku ubezpieczenia	38
1.2. Zawarcie umowy ubezpieczenia	44
1.3. Rodzaje ubezpieczeń. Klasyfikacja ryzyk	45
1.4. Prowadzenie działalności ubezpieczeniowej	48
1.4.1. Swoboda przedsiębiorczości i swoboda świadczenia usług w ramach działalności ubezpieczeniowej w UE	48
1.4.2. Prowadzenie w Polsce działalności ubezpieczeniowej przez ubezpieczycieli z państw trzecich – status głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń	49
1.4.3. Zakres i forma prowadzenia działalności ubezpieczeniowej	51
ROZDZIAŁ 2. Jurysdykcja krajowa w sprawach dotyczących ubezpieczeń – zagadnienia ogólne	52
2.1. Pojęcie jurysdykcji krajowej	52
2.2. Geneza regulacji jurysdykcji w sprawach dotyczących ubezpieczeń	55
2.3. Źródła prawa – stan obecny	71
2.3.1. Uwagi ogólne	71
2.3.2. Rozporządzenie nr 1215/2012	73
2.3.3. Zakres zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012	74
2.3.3.1. Zakres czasowy	75
2.3.3.2. Zakres terytorialno-podmiotowy	76
2.3.3.3. Zakres przedmiotowy	93
2.3.3.4. Stosunek do innych źródeł prawa	96
2.3.3.5. Problem elementu transgranicznego i unijnego	103

2.3.4. Umowy międzynarodowe wielostronne.....	115
2.3.5. Umowy dwustronne	120
2.3.6. Prawo krajowe	122
ROZDZIAŁ 3. Zakres zastosowania przepisów rozporządzenia nr 1215/2012 dotyczących spraw ubezpieczeniowych	127
3.1. Uwagi ogólne.....	127
3.2. Podmiotowo-terytorialny zakres zastosowania	127
3.2.1. Uwagi ogólne	127
3.2.2. „Strona słabsza” w sprawach ubezpieczeniowych	137
3.2.3. Następstwo prawne w sprawach ubezpieczeniowych.....	150
3.3. Zakres przedmiotowy	164
3.3.1. Uwagi ogólne	164
3.3.2. Wyłączenie ubezpieczeń społecznych	171
3.3.3. Wyłączenie reasekuracji i retrocesji	174
3.3.4. Ubezpieczenia kredytów eksportowych.....	178
3.3.5. Ubezpieczenia transportowe	179
3.3.6. Ubezpieczenia wielkich ryzyk	180
3.3.7. Umowa gwarancji ubezpieczeniowej oraz inne produkty finansowe i ubezpieczeniowe	182
3.3.8. Powództwa regresowe ubezpieczyciela	187
3.3.9. Spory pomiędzy ubezpieczycielami.....	188
ROZDZIAŁ 4. Podstawy jurysdykcji w sprawach ubezpieczeniowych.....	190
4.1. Uwagi ogólne.....	190
4.2. Asymetria i wyjątkowość regulacji norm jurysdykcyjnych w sprawach ubezpieczeniowych.....	198
4.3. Podstawy jurysdykcji przeciwko ubezpieczycielowi	199
4.3.1. Miejsce zamieszkania albo siedziba ubezpieczyciela.....	201
4.3.2. Miejsce zamieszkania powoda.....	202
4.3.3. Miejsce zamieszkania albo siedziba głównego współubezpieczyciela.....	204
4.3.4. Filia, agencja lub inny oddział ubezpieczyciela.....	207
4.3.4.1. Autonomiczna wykładnia pojęcia filii, agencji lub innego oddziału	209
4.3.4.2. Spory wynikające z działalności filii, agencji lub innego oddziału	215
4.3.5. Dodatkowe podstawy jurysdykcji w sprawach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczenia nieruchomości.....	217

4.3.6. Szczególne podstawy jurysdykcji w sprawach dotyczących ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej	220
4.3.6.1. Powództwo gwarancyjne i interwencyjne przeciwko ubezpieczycielowi	220
4.3.6.2. Podstawy jurysdykcji dla bezpośredniego powództwa poszkodowanego	228
4.4. Przypozwanie przed forum dla actio directa	241
4.5. Brak regulacji postępowania grupowego	246
4.6. Powództwo wzajemne przeciwko ubezpieczycielowi.....	247
4.7. Powództwo ubezpieczyciela.....	252
ROZDZIAŁ 5. Umowy jurysdykcyjne w sprawach dotyczących ubezpieczeń	263
5.1. Ograniczenia swobody stron w zawieraniu umów jurysdykcyjnych	263
5.2. Dopuszczalność umów jurysdykcyjnych w sprawach ubezpieczeniowych	267
5.2.1. Zawarcie umowy jurysdykcyjnej po powstaniu sporu.....	269
5.2.2. Przyznanie stronie słabszej dodatkowego forum	271
5.2.3. Ustanowienie jurysdykcji sądów państwa miejsca zamieszkania obu stron.....	274
5.2.4. Zawarcie umowy przez ubezpieczającego z państwa trzeciego	288
5.2.5. Umowa ubezpieczenia obejmująca ryzyka określone w art. 16 rozporządzenia nr 1215/2012	290
5.3. Wpływ umowy jurysdykcyjnej na osoby trzecie.....	299
5.4. Wzmocnienie skuteczności umów jurysdykcyjnych a sprawy ubezpieczeniowe	309
ROZDZIAŁ 6. Jurysdykcja na podstawie wdania się w spór	314
6.1. Uwagi ogólne.....	314
6.2. Bierność pozwanego	316
6.3. Wdanie się pozwanego w spór bez podniesienia zarzutu braku jurysdykcji.....	318
6.4. Pouczenie strony słabszej o prawie do zakwestionowania jurysdykcji sądu oraz o skutkach wdania się w spór	324
6.5. Wdanie się w spór z podniesieniem zarzutu braku jurysdykcji.....	332
ROZDZIAŁ 7. Naruszenie regulacji jurysdykcyjnych w sprawach ubezpieczeniowych jako przeszkoda uznania lub wykonania orzeczeń sądowych.....	337
WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE.....	348
BIBLIOGRAFIA	365